

Beste Jaap,

Dank voor het toesturen van je stuk.

Enkele punten:

* Eens met de analyse van de afgelopen decennia;

* Als je kijkt naar de issues, knelpunten, kansen die je noemt onder 2010, dan hebben we eindeloos veel mogelijkheden:

- het CDA is bij uitstek de partij die steeds midden in de wereld en Europa heeft gestaan en nog steeds staat. Daar liggen kansen;
- als je spreekt over bemiddelen als middenpartij, dan zijn er kansen om een rol te spelen bij het integratie- en immigratie probleem op te lossen;
- met onze kennis en filosofie die ligt tussen markt en overheid kunnen we oplossingen bieden voor economische en fin. knelpunten en problemen;
- Europa: niet zozeer pleiten voor meer of minder Europa, maar voor een slimmer Europa. Juist als CDA moeten we verder durven kijken dan de financiën en verder dan het feit of we 'nettobetaler' of niet zijn. Om velerlei redenen stemde een groot deel van de Nederlanders enkele jaren geleden tegen Europa, in ieder geval tegen het Europa dat gesymboliseerd wordt door de technocratie van Brussel en Den Haag. Betekende dat nu dat de Nederlandse burger en de Nederlandse ondernemingen euro-sceptici waren geworden? Zeker niet. Wel is het zo dat veel mensen moeilijk kunnen begrijpen dat zowel Brussel als Den Haag vaak het primaat naar zich toetrekken en te weinig rekening houden met de kracht en de waarde van decentrale overheden en bedrijven. Er zou meer oog moeten zijn voor zelfregulering door bedrijven en voor samenwerking tussen overheden en ondernemingen. Het zogenaamde subsidiariteitsbeginsel, waarbij primair gekeken wordt naar de decentrale mogelijkheden, is één van de oudste Europese uitgangspunten. Er zijn veel goede samenwerkingen in de grensregio's: Groningen en Twente met Duitsland, Limburg met Duitsland/België en Brabant/ Zeeland met Vlaanderen. Dit zijn logische samenwerkingen. Europa is niet dood, maar springlevend. Europa is dagelijkse praktijk voor ondernemingen en voor mensen. Echter, Europa moet niet gemaakt worden vanuit Brussel en Den Haag, maar vanuit de regio's. Europa is dichterbij dan Brussel en Den Haag. Europa van de regio's. Misschien ligt de toekomst van Europa juist in het Europa van de regio's. De laatste decennia werd Europa gemaakt in Brussel en de hoofdsteden en niet in de regio's. Waar veel mensen afkerig zijn van het bureaucratische en abstracte Europa, zijn ze dat niet van regionale samenwerking, zeker ook niet over de grens. En wanneer de politici zoeken naar een oplossing voor Europa ligt deze in het Europa van de regio's. Dat is natuurlijk even slikken voor nationale en nationaal denkende politici die Europa vorm willen geven vanuit de natiestaat.

Rol voor de overheid?

De overheid denkt te snel alle problemen te kunnen en moeten oplossen. We moeten veel meer durven overlaten aan zelfregulering en dan is de overheid slechts faciliteerder, kwaliteitsbewaker en, soms, toezichthouder. Bijna alles gebeurt buiten Den Haag. Daarom ook terughoudend met toezicht. Nu is toezicht vaak synoniem voor bureaucratie, stroperigheid en overlast, terwijl het zou moeten staan voor transparantie en eerlijkheid. Wanneer we kijken naar de huidige politiek, dan zien we dat we de orderingsdiscussie nog niet goed gevoerd hebben. Dat te vaak de overheid, de politiek, regelgeving maakt, constateert dat deze niet volledig werkt en dan ook nog 'het laatste restje' wil regelen. Overigens zien we de centraliseringsreflex ook bij de VVD: centraal financieel de non-profitsector willen sturen en de ZBO's naar de departementen

halen, etc. De PvdA grijpt vaak naar de wetgevingsreflex. Eveneens zien we te vaak haastwerk en Haagse tekentafelvoorstellen. Voor private organisaties zijn dit rampscenario's. Zie de grilligheden in de sociale zekerheid, het onderwijs, de zorgsector, Schiphol,

Het CDA heeft het vaak over het neerleggen van verantwoordelijkheden bij mensen en maatschappelijke organisaties. Terecht. Decentraal en privaat moet de eerste keus zijn. Desalniettemin zien we dat 'Den Haag', in al zijn daadkracht, juist vaak centralisme bedrijft. Centralisme inzake de verplichte kinderopvang en het vanuit Den Haag verordonnerde dat de harmonie slechts in een geïsoleerde ruimte mag oefenen. Verder schiet het toezicht door met NMA, AFM, DTe, etc. Het vertrouwen is weg en wantrouwen overheerst. Ook hier te weinig oog voor het subsidiariteitsbeginsel. Het kabinet legt steeds de nadruk op het terugdringen van het aantal regels. Echter, deregulering is geen simpele wetstechnische ingreep. Deregulering vraagt niet zozeer een kwantitatieve als wel een kwalitatieve benadering. Hoe gaat het huidige kabinet om met deregulering? Deregulering is meer dan het kappen van dor hout (wetten die al lang niet meer operationeel zijn schrappen). We zien dat het aantal regels, voorschriften, audits, etc van de toezichthouders hand over hand toeneemt. Instellingen als NMA, Dte en AFM, nieuwe spelers, nemen honderden mensen aan, zoeken legitimatie en bestaansrecht, stellen vele nieuwe regels op (buiten het parlement om!) en veroorzaken met deze vorm van pseudo-wetgeving materieel een enorme extra regeldruk, waardoor op z'n minst het motto van het kabinet onder druk komt te staan. Hernieuwd centralisme. Het benadrukt de sterke maakbaarheidgedachte in politiek Den Haag. Overigens is het ook vaak de VVD die met plannen in lijn met dit hernieuwd centralisme komt. De VVD wil de OZB op lokaal niveau afschaffen, de VVD wilde de sociale zekerheid liever op publiek centraal niveau organiseren dan op decentraal privaat terrein, de VVD wil de ZBO's weer onderbrengen bij de ministeries en de VVD wil de inrichting en denominatie van scholen vanuit Den Haag bepalen. De VVD, toch de partij van keuzevrijheid en geloof in andere zaken dan de centrale overheid, heeft blijkbaar uiteindelijk meer vertrouwen in centraal/ publiek dan in decentraal/ privaat. Hiermee staat de VVD lijnrecht tegenover het CDA. En wat dat betreft mogen we als CDA meer kleur bekennen en ingaan tegen de centralistische benadering van de VVD. Het CDA moet het subsidiariteitsbeginsel, dat eerst kijkt naar de mogelijkheden op een lager niveau, scherper neerzetten tegenover de drang van de VVD om zaken eerst centraal te organiseren en eventueel van daaruit pas te decentraliseren;

Nu banken aan het staatsinfuus liggen, is de overheid als algemeen hoeder weer terug. Uit oogpunt van subsidiariteit logisch, maar deze staatsbemoediging moet zo kort en beperkt mogelijk zijn. Het primaat ligt privaat. De 'renationaliseringsreflex', die momenteel bezig is, vraagt om een christendemocratisch antwoord;

Geen cultuurpessimisme, maar perspectief blijven zien!

In het bovenstaande staan de misschien voorspelbare onderwerpen en beleidsterreinen. Dwars daar doorheen bepleit ik vijf lijnen:

* Toepassing van het subsidiariteitsbeginsel en de leer van de soevereiniteit in eigen kring, waarbij schaalvergroting en schaalmaximalisatie niet vervangen worden door schaalverkleining, maar door schaaloptimalisatie. Te vaak kiezen we als alternatief voor schaalvergroting voor schaalverkleining. Fout: weer

kwantitatief denken. De winst zit in schaaloptimalisatie, waarbij we steeds kijken wat op het laagste niveau (subsidiariteit) kan en waar we de samenleving en niet de overheid (soevereiniteit in eigen kring) laten prevaleren. Deze twee wezenlijke christen-democratische begrippen, die, middels het uitgangspunt van de 'gespreide verantwoordelijkheid' het CDA onderscheiden van de andere partijen, vormen de kern van ons programma en moeten steeds terugkomen en herkenbaar zijn;

* We moeten meer gebruik maken van bestaande infrastructuren. Te vaak willen (politieke) bestuurders onsterfelijk worden met allerlei nieuwe dingen die ze optuigen. Gemiste kansen. Een 'mooi' voorbeeld is het gezinsbeleid ten behoeve waarvan vele 'centra voor jeugd & gezin' worden opgetuigd, waarbij de bestaande infrastructuren, locaties, waar kinderen zijn, nl. scholen, sportclubs, kerken, genegeerd worden. Gebruik de mensen en zaken die er al zijn; *

Vaak zien we in de samenleving dat mensen, bedrijven, organisaties streven naar schaalvergroting, naar schaalmaximalisatie. Groei, het hoogste willen halen, maximaliseren, is doel in zichzelf geworden. En wanneer dan op een gegeven moment blijkt dat de onderneming, de school, het ziekenhuis of het energiebedrijf te groot is geworden komt de tegenbeweging. Dan is de reflex schaalverkleining. Fout. De oplossing ligt vaak in de schaaloptimalisatie. Schaalvergroting, schaalverkleining en schaalmaximalisatie hebben allemaal een kwantitatieve benadering, terwijl schaaloptimalisatie uitgaat van de kwaliteit. Dat betekent dat verstandig gekeken wordt welke schaal op welk moment en voor welk onderdeel het beste is. Dat betekent dat op sommige punten de schaal groter mag en moet, zelfs in de onderwijs- en de zorgsector, maar op andere terreinen juist kleiner. In het bankwezen bijvoorbeeld is de coöperatieve Rabobank een mooi voorbeeld van deze schaaloptimalisatie;

* Een solide financieel beleid, waar de overheid zijn rol gestaag afbouwt en als echt rentmeester optreedt;

* Een consistente, verstandige, realistische, betrokken Europa-benadering, die bij ieder onderwerp aan de orde komt, waarbij het gevolg kan zijn dat een beleidsterrein meer of minder Europa vraagt. Bij ieder onderwerp moeten we Europa betrekken, juist omdat we voor Europa zijn en juist omdat we op zijn tijd ook vraagtekens hebben bij Europa.

Drie reflexen consequent afwijzen, tenzij:

- * Meer overheid;
- * Meer centralisering;
- * Meer wetgeving.

Met vriendelijke groet,
Frank A.M. van den Heuvel
Corporate Affairs
DELTA N.V.
Poelendaeesingel 10, 4335 JA Middelburg
Postbus 5048, 4330 KA Middelburg
T. 0118 88 20 28 * F. 0118 62 86 13
GSM: 06-22975631
www.delta.nl